

През тази година борецът за граждански права Мартин Лутър Кинг щеше да навърши 76 години. За съжаление обаче е убит едва на 39 години. Той оставя след себе си както много постижения за своя народ, така и редица неизяснени въпроси за самия него: кой все пак е бил той?

Роден е на 15 януари 1929 г. и е второто от трите деца в семейството. В училище и в университета е един от най-добрите. Организира легендарен бойкот на транспорта в Монтгомри. Става водач на движението за правата на човека в Америка. Получава Нобелова награда за мир. Общува с високопоставени личности. Променя Америка. Мартин Лутър Кинг е пример както за Америка, така и за целия свят. И все пак Дейвид Луис, най-известният му биограф, пише: "Прехласването по Мартин Лутър Кинг достига точката, при която преминава в злословие. Някога, за да си спомним за него, ще трябва да го забравим."

(Не)обикновенният Божичовек

Портрет на бореца за граждански права **Мартин Лутър Кинг**

Да го забравим? Какво да забравим? Факта, че е плагиатствал част от академичните си съчинения, че е имал извънбрачна връзка, че не е различавал недвусмислено християни от нехристияни, в което често го упрекват? Не е изненадващо, че тези страни от живота му се премълчават. И все пак кой е бил този човек, върнал в определена степен на чернокожите тяхното достойнство, но през целия си живот останал недоволен от себе си и от цвета на кожата си? На подобен въпрос не е възможно да се даде напълно изчерпателен отговор, за когото и да се отнася. Но от многобройните биографии на Мартин Лутър Кинг получаваме интересна информация за човека, който е променил лицето на Америка, въпреки че е бил несъвършен или тъкмо затова.

ПРИЗВАНИЕ ЗА СЪПРОТИВА

За да преживеем заедно с Кинг неговото призоваване, трябва да се върнем в 1956 г. Вечерта на 27 януари. Няколко дни продължава бойкотът на транспорта в Монтгомри. На 1 декември 1955 г. чернокожата шивачка Роза Паркс отказва да отстъпи мястото си в автобуса на бял мъж. Жената е арестувана, тъй като подобно поведение на чернокожите в южните щати на Америка се смята за нарушение на закона. Расовото разделение сред американското население, което започва от решението на Върховния съд през 1894 г. - "separate but equal" ("разделени, но равни"), - е прието от повечето хора. Но в действителност то води до потискане на негърското население. Роза Паркс се противопоставя на тези правила и така дава тласък на съпротивата,

която се изразява първоначално в бойкот на транспорта за чийто водач е избран Кинг.

В онази вечер 26-годишният Кинг, още неопитен баптистки пастир, е у дома си. В последно време агресивни белокожи често заплашват него и семейството му. Кинг се съмнява в призванието си. Той разказва: "Наведен над кухненската маса, започнах да се моля: "Господи, заел съм позиция, за която съм сигурен, че е правилна. Но сега се страхувам... Стигнах до момент, в който сам няма да се справя." Тогава усетих присъствието и близостта на Бога както никога преди. И тих вътрешен глас като че ли ми каза: "Бори се за справедливостта, бори се за правдата! Ето, аз съм с теб до свършека на света." Страхът ми веднага изчезна. Несигурността ме напусна и бях готов да про-

дължа борбата." След три дни в къщата на Кинг избухва бомба. Жена му и дъщеря му остават незасегнати, а самият той не е там. Когато се връща, успокоява разярената тълпа, която се е събрала пред дома му и иска възмездие. Ненасилието е най-висшият принцип за него. Целта му е да побеждава злото с добро, да прави от враговете приятели, да съдейства за едно човечество, обединено от любов.

РЕАЛНА ПРОЯВА НА ЛЮБОВ КЪМ ВРАГА

Кинг смята, че нито комунизмът, нито капитализмът са способни да решат съвременните икономически и обществени проблеми. У Ганди той открива начин за позитивна промяна на обществото: Христовата заповед на любов, която не изисква пасивно несъпротивление, а ненасилствена съпротива.

Кинг спазва този принцип, когато полицаи в южните, а по късно и в северните расистки настроени градове избиват мирни демонстранти. "Обичайте враговете си" - казва Иисус. Кинг и съратниците му прилагат това на практика, като призовават не към отмъщение, а към любов и прощка. Нито един чернокож не трябва да отговаря на удара с удар. Нека в жестокостта на властниците народът да види лошите корени на расизма и така да промени отношението си към расовото разделение. В това според критиците му Кинг стига прекалено далеч. Например в най-големия град на щата Алабама, Бирмингам той допуска в демонстрациите да участват деца, които също са избити и хвърлени по затворите. Критиците негодуват, но Кинг не отстъп-

ва. След няколко дни расовото разделение в Бирмингам е отменено, а жестокият началник на полицията Кононор, с прякор Бика, е уволнен. Успехът потвърждава, че Кинг е прав.

ГЕРОЙ ИЛИ ЧОВЕК, КОЙТО СЕ СЪМНЯВА?

През 1963-1964 г. Мартин Лутър Кинг е в апогея на кариерата си. Обсипват го с почетни звания и награди. Списание "Тайм" признава, че той е първият чернокож, станал "Мъж на годината". На 28 август, по време на Марша на Вашингтон, пред 250 000 чернокожи и бели Кинг произнася знаменитата си реч "Аз имам мечта", в която говори за мирното съвместно съществуване на хората. Множеството е във възторг. Маршът на Вашингтон става кулминация на движението за граждански права. След година ще го наградят с Нобелова награда за мир. Но за онова време Кинг казва: "Всъщност аз не бях нещо повече от бутафория, от чието съдържание никой не се интересуваше. Повече страдах, отколкото живеях. Мартин Лутър Кинг, когото хората познаваха, ми изглеждаше чужд човек." Кинг бърза от една среща към друга, програмата му е запълнена за години напред. Но зад съзнателно

изтъкваната увереност в себе си, зад целеустременото поведение се крие съвсем различно душевно състояние. През целия си живот той остава недоволен от тъмната си кожа. Обича да се храни богато и да се облича със скъпи дрехи, а в същото време иска да бъде непретенциозен като Ганди, когото има за пример. Макар да живее скромно, не е способен да бъде толкова невзискателен като Ганди. Всичко това го потиска и понякога му се иска да изостави този живот, да се откаже от битката. Има доста предложения да се включи в комерчески предприятия. И все пак не губи вярата си във "великото дело" - да види Америка като страна на равноправие, свобода и мир. Твърдо вярва в тази мечта. И продължава пътя си.

РАЗГРЪЩАНЕ НА МЕЧТАТА

С течение на времето тази борба трябва да прерасне в нещо повече от битка за граждански права. През 1967г. Конференцията на християнските водачи от Юга пренася дейността си в северните американски щати. Когато вижда гетото в района Уотс в Лос Анджелис, Кинг разбира, че само премахването на дискриминационните закони не може да промени положението на

най-низките слоеве от чернокожото население. Сега негов враг е не само расовото разделение в южните щати, с което се води успешна война, но и самата система. Според думите на Кинг "расизмът, материализмът и милитаризмът" са тройното зло, от което страда обществото. Тази негова позиция предизвиква недоволство и съпротива. Той обяснява: "Народът не губи нищо, когато гарантира на чернокожите изборително право или достъп до обществените организации. Но сега ще говорим за неща, които ще му струват нещо."

През това време Виетнамската война разделя американците. Кинг се произнася против войната, за разлика от мнозина негови съратници. Дори някои от неговите добри приятели му обръщат гръб. Даренията за Съюза на християнските водачи от Юга намаляват, водещи издания обвиняват Кинг в измяна на родината, забраняват му достъпа до Белия дом.

Но Кинг не губи от погледа си новата голяма цел и започва да организира Марш на бедните. Всички - негри, индианци, пуерториканци, мексиканци, бели - трябва да маршируват заедно, за да напомнят на Америка за "американската мечта". По това време Кинг губи съня си, търси покой и тишина, но все пак участва активно и енергично в организирането на марша. Предчувства, че може би няма да го види. Преди пет години, когато е убит Джон Кенеди, Кинг казва: "Това ще се случи и с мен. Обществото ни е болно." На 3 април той произнася пламенна реч пред стачкуващите чистачи, като завършва с думите: "Не знам какво ще стане сега. Но това не е важно за мен... Искам просто да изпълнявам Божията воля. Бог ми позволи да се изкача на планината. От там видях другата страна. Видях Обещаната земя. Може би няма да мога да вляза в нея заедно с вас. Но сега трябва да знаете едно: всички заедно, като народ, ние ще влезем в Обещаната земя. Затова днес съм щастлив."

УБИЙСТВО В МЕМФИС

Тази реч се оказва последна. В края на следващия ден, на 4 април, Мартин

КРАТКА БИОГРАФИЯ НА МАРТИН ЛУТЪР КИНГ

- 1929 г.** Роден е в семейството на учителката Албърта Кинг и баптисткия пастир Мартин Лутър Кинг в Атланта, Джорджия.
- 1944 г.** Записан е в колежа "Морхауз" в Атланта - единственото висше учебно заведение за черни по това време.
- 1948 г.** Учи в богословска семинария в Честър. Тук се запознава със съчиненията на Ганди.
- 1951 г.** Получава докторска степен по богословие в Бостънския университет.
- 1953 г.** Сключва брак с Корета Скот. Раждат им се четири деца.
- 1954 г.** Започва пастирско служение в баптистка църква в Монтгомъри, Алабама.
- 1955 г.** Организиран е бойкот на обществения транспорт в Монтгомъри. Кинг става водач на местното движение за граждански права.
- 1957 г.** Основава се Съюз на християнските водачи от Юга. Кинг става негов председател.
- 1958 г.** Издава първата си книга - "Пътят към свободата". По време на рекламната кампания една афроамериканка се хвърля към него с нож и го ранява сериозно, така че има опасност за живота му.
- 1963 г.** На 28 август 250 000 борци за граждански права вземат участие в прословутия Марш на Вашингтон. На стъпалата пред паметника на Линкълн Кинг произнася знаменитата си реч "Аз имам мечта".
- 1964 г.** Среща се с Вили Брант и папа Павел VI. На 10 декември получава Нобелова награда за мир.
- 1967 г.** Произнася няколко обвинителни речи срещу войната във Виетнам. Избухват силни расови вълнения в Ню Йорк и Детройт.
- 1968 г.** Мартин Лутър Кинг е убит в Мемфис, щата Тенеси.

Лутър Кинг е убит. Това се случва в Мемфис, докато е на балкона в хотел "Лорейн". Той е на 39 години. Според официалната версия убийството е извършено от дребен престъпник - Джеймс Ърл Рей. Наистина ли той е убиецът и ако е така, сам ли е действал или по поръчката на ФБР, ЦРУ, Ку-клукс-клан? Тези въпроси вероятно никога няма да бъдат изяснени докрай. Известието за смъртта на Кинг предизвиква вълнения в гетата на големите градове. Президентът Джонсън обявява на 7 април официален траур. След два дни в Атланта 150 000 души се сбогуват с Кинг на траурно богослужение. Ковчегът с тялото му е превозен на обикновена каруца, в която е впрегнат катър.

Маршът на бедните се организира след два месеца, но не постига

дълготраен успех, за разлика от много други акции на Кинг, чието истинско въздействие се е разкривало понякога след години. През 1983 г. се въвежда официално Ден на Мартин Лутър Кинг. В третия понеделник на януари Америка си спомня за своя герой, постигнал голям успех, имал е човешки слабости, преодолял е множество прегради в не едно сърце.

Независимо от победите и пораженията обаче Кинг винаги е бил верен на себе си: следвал е пътя си, по-точно Божия път. И твърдо е вярвал в онова, което 30 години преди него Дитрих Бонхьофер, казва в затвора:

"Който и да съм, Ти ме познаваш, Твой съм, Господи."

Михаел Хандел